

CAPITOLUL IV. UTILIZAREA TERENURILOR

IV.1. Stare și tendințe

Solul reprezintă partea superficială a scoarței terestre formată dintr-un amestec de substanțe minerale, apă, aer și substanțe organice care se caracterizează prin fertilitate și are un rol esențial în productivitatea culturilor agricole.

Solul, în decursul timpului poate suferi diferite procese care îi pot afecta structura și calitatea; aceste procese pot fi de natură fizică, chimică sau biologică, fiecare dintre acestea având o influență pozitivă sau negativă asupra sa.

IV.1.1. Repartiția terenurilor pe categorii de acoperire/utilizare

În tabelul de mai jos sunt prezentate informații și date privind repartiția terenurilor pe categorii de acoperire/utilizare, în anul de raportare 2015 la nivelul județului Sălaj.

Pentru fiecare tip de categorie de acoperire/utilizare a terenului este prezentată suprafața exprimată în termeni absoluți (ha) și ponderea categoriilor de acoperire a terenurilor ca procent din suprafața totală. Datele referitoare la terenurile agricole au fost furnizate de către Oficiul pentru Studii Pedologice și Agrochimice Sălaj iar cele referitoare la terenurile neagricole au fost culese de pe site-ul INS: Baza de date TEMPO-Online, domeniul Agricultură, matricea - AGR101A – Suprafața fondului funciar după modul de folosință.

Categorია de acoperire/utilizare	Suprafața	
	ha	%
Terenuri agricole, din care	238950	61,83
Teren arabil	120559	31,19
Pășuni	74340	19,23
Fânețe	36659	9,48
Vii și pepiniere viticole	2529	0,65
Livezi și pepiniere pomicele	4863	1,25
Păduri și altă vegetație forestieră, din care:	106336	27,52
Păduri	94718	24,51
Ape și bălți	5797	1,50
Construcții	9293	2,4
Căi de comunicații și căi ferate	7018	1,82
Terenuri degradate și neproductive	19044	4,93
TOTAL:	386438	100%

Tab.IV.1.1. Repartiția terenurilor pe categorii de acoperire/utilizare, în anul 2015

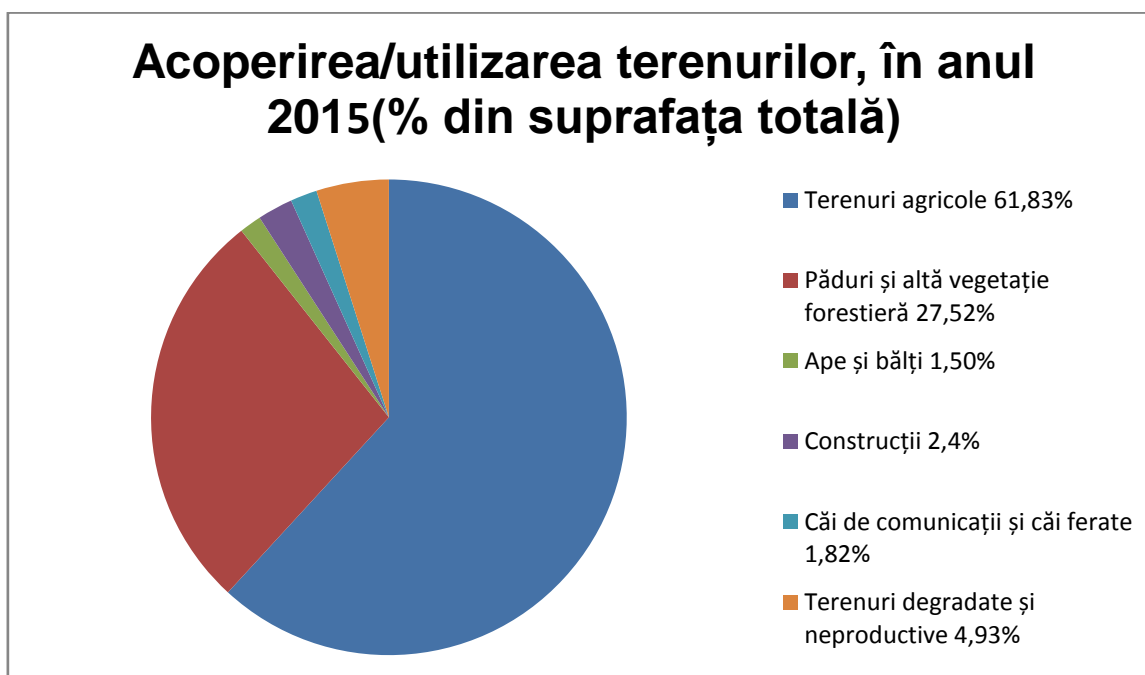

Fig.IV.1.1. Acoperirea/utilizarea terenurilor, în anul 2014, % din suprafața totală

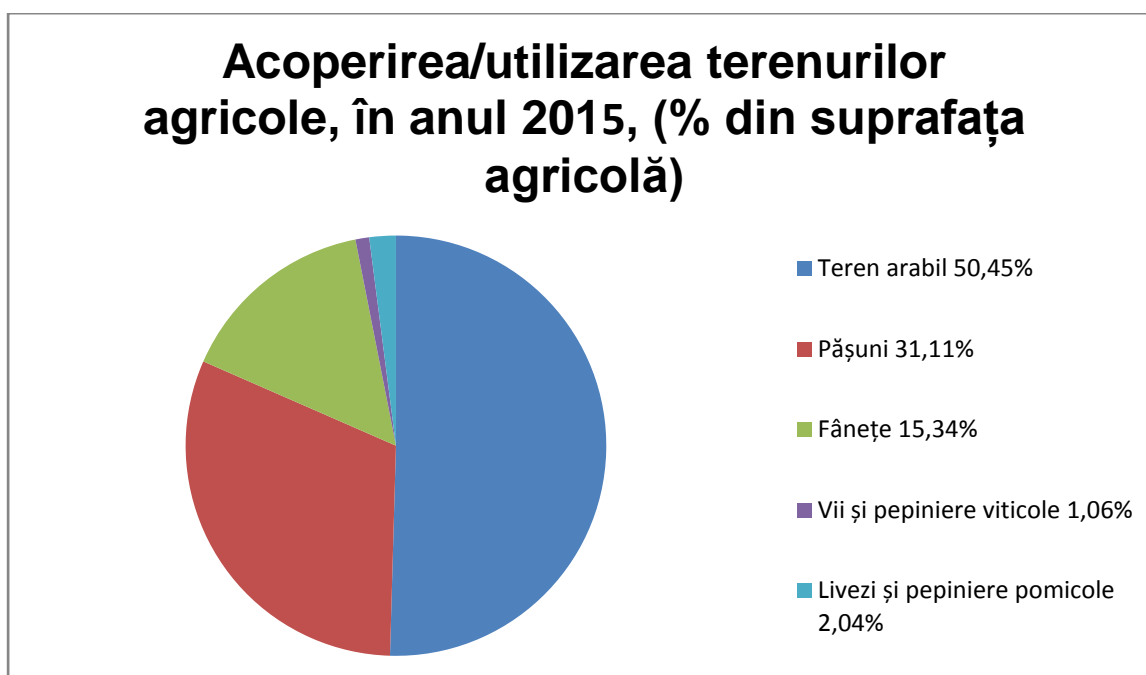

Fig.IV.1.2. Acoperirea/utilizarea terenurilor agricole, în anul 2014, % din suprafața agricolă

IV.1.2. Tendințe privind schimbarea destinației utilizării terenurilor

Potrivit datelor și informațiilor colectate de pe site-ul INS: Baza de date TEMPO-Online, domeniul Agricultură, matricea - AGR101A – Suprafața fondului funciar după modul de folosință pentru perioada 2011- 2015 sunt prezentate mai jos schimbările înregistrate în acoperirea/utilizarea terenurilor pentru o perioadă de patru ani la nivel județean. Datele prezentate pentru fiecare tip de categorie de acoperire/utilizare a terenului sunt exprimate în termeni absoluți (ha), precum și ca valoare procentuală din anul inițial 2011 față de care se calculează tendința. Se constată o tendință de scădere în suprafața a terenului agricol pe seama creșterii

suprafeței neagricole și în mod special a terenurilor degradate și neproductive. De asemenea se constată o tendință de creștere semnificativă a suprafețelor acoperite de livezi și pepiniere pomicole precum și o ușoară creștere a suprafețelor afectate căilor de comunicații și căilor ferate.

Categorია de acoperire/utilizare	Suprafața (ha)					Schimbări în acoperirea / utilizarea terenurilor, 2011-2015 (ha)	Schimbări în acoperirea/ utilizarea terenurilor (%din anul 2011)
	2011	2012	2013	2014	2015		
TOTAL	386438	386438	386438	386438			
Terenuri agricole	238966	238874	238913	238950		-16	0.007%
Teren arabil	120588	120528	120428	120559		-29	0.02%
Pășuni	74672	74519	74521	74340		-332	0.44%
Fânețe	36781	36606	36604	36659		-122	0.33%
Vii și pepiniere viticole	2500	2533	2533	2529		+29	1.16
Livezi și pepiniere pomicole	4425	4688	4827	4863		+438	9.90%
Terenuri neagricole total	147472	147564	147525	147488		+16	0.01%
Păduri și altă vegetație forestieră, din care:	106947	106977	106987	106336		-611	0.57%
Păduri	94800	94700	94700	94718		-82	0.09
Ape și bălți	5794	5788	5822	5797		+3	0.05%
Construcții	9299	9215	9224	9293		-6	0.06%
Căi de comunicații și căi ferate	7001	6993	6993	7018		+17	0.24%
Terenuri degradate și neproductive	18431	18591	18499	19044		+613	3.33%

Tab.IV.1.2.1. Suprafața fondului funciar după modul de folosință pentru perioada 2011- 2015

IV.2. Impactul schimbării utilizării terenurilor asupra mediului

IV.2.1. Impactul schimbării utilizării terenurilor asupra terenurilor agricole

Din datele avute la dispoziție se poate concluziona că în ultimii 5 ani, în perioada 2010-2015:

- terenurile reprezentând pădurile și alte tipuri de vegetație forestieră au crescut cu un procent de 0,86 %,
- apele și bălțile au avut un trend descendent cu 11,7 %,
- construcțiile au scăzut cu 0,47 %,
- căile de comunicații au crescut cu 0,06 %,
- terenurile degradate și neproductive au scăzut cu 3,31 %.

IV.2.2. Impactul schimbării utilizării terenurilor asupra habitatelor

Sub aspectul biodiversității indicatorul este relevant deoarece indică schimbările în suprafețele arealelor naturale și semi-naturale pentru orice tip de ecosistem. Dacă suprafața arealului scade într-un mod semnificativ, aceasta va avea o influență negativă asupra tipurilor de habitate și a speciilor dependente de aceste tipuri de habitate.

Modul de utilizare a terenurilor s-a schimbat substanțial în ultimul secol, determinând astfel creșterea gradului de fragmentare a peisajelor naturale și seminaturale aceasta reprezentând principala cauză a pierderii de biodiversitate și ducerea la degradarea și distrugerea habitatelor și implicit la declinul populațiilor naturale. Fragmentarea habitatelor este procesul prin care o suprafață mare și continuă a unui habitat este divizată în două sau mai multe fragmente. Principala cauză a fragmentării arealelor naturale și seminaturale este reprezentată de *conversia terenurilor* în scopul extinderii urbane, dezvoltării industriale, dezvoltării infrastructurii de transport, agricole sau turistice. Dacă în trecut principala amenințare o reprezenta conversia diferitelor tipuri de habitate în terenuri agricole pentru monoculturi, inclusiv prin distrugerea unor importante suprafețe de zone umede și în prezent, conversia habitatelor naturale se menține ca o amenințare directă.

O altă cauză a fragmentării este generată de către procesul de extindere și dezvoltare a așezărilor umane. Fragmentarea habitatelor apare și atunci când există aglomerări mari de locuințe, dar și în cazul celor izolate, datorită construcției suplimentare de căi de acces și utilități. Construirea haotică, fără respectarea unei strategii de urbanism coerentă și consecventă conduce la utilizarea nejudicioasă a zonelor destinate pentru construcții și extinderea acestora în detrimentul celor naturale.

Dezvoltarea urbană necontrolată, periurbanizarea și transferul de populație din mediul rural, însoțite de distrugerea ecosistemelor din zonele urbane (diminuarea spațiilor verzi, construcții pe spațiile verzi, tăierea arborilor, distrugerea cuiburilor etc.) și de măsuri insuficiente pentru colectarea și tratarea corespunzătoare a deșeurilor și a apelor uzate au efecte negative considerabile, atât asupra biodiversității, cât și asupra calității vieții.

Prin Convenția asupra Biodiversității (CBD) ratificată la 21 decembrie 1993, s-au pus bazele rețelei ecologice – Natura 2000 – care se opune tendinței actuale de fragmentare a habitatelor naturale și are ca fundament faptul real că dezvoltarea sistemelor socio-economice se poate face numai pe baza sistemelor ecologice naturale și semi-naturale.

Pe plan național au fost adoptate: **Codul silvic** (Legea nr. 46/2008), **Strategia Națională și Planul de Acțiune pentru Conservarea Biodiversității 2013 – 2020**, respectiv **Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României, Orizonturi 2013-2020-2030**, a cărui element definitoriu este racordarea deplină a României la o nouă filosofie a dezvoltării, proprie Uniunii Europene și larg împărtășită pe plan mondial – cea a dezvoltării durabile.

În România, soluția pentru remedierea efectelor produse de către fragmentarea arealelor naturale și semi-naturale, implicit a stării pădurilor, este punerea în aplicare a Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României, adoptată de Guvernul României la propunerea comunității academice, care prevede „creșterea suprafeței pădurilor cu cel puțin 200 000 ha prin împădurirea în principal de terenuri degradate și abandonate, până în anul 2013”, urmând ca procentul de împădurire să ajungă în anul 2030 la 34% din suprafața țării, cu perspectiva să evolueze spre procentul optim de 45. Același obiectiv este prevăzut și în Codul silvic adoptat în anul 2008, prin care este lansat Programul național de împădurire, conceput ca un mijloc eficient și indispensabil pentru reconstrucția ecologică a țării, inclusiv pentru dezvoltarea durabilă a spațiului

rural. Pentru îndeplinirea acestui Program s-a prevăzut „împădurirea unor terenuri cu altă destinație decât cea silvică în suprafață de două milioane hectare, până în anul 2035”, ceea ce înseamnă că urmează să se împădurescă anual câte 75-80 mii hectare.

Este în afara oricărei îndoieli faptul că România nu va putea depăși starea de subîmpădurire, fără absorbția unor importante fonduri de la Uniunea Europeană și împrumuturi nerambursabile de la alte organisme internaționale, cu atât mai mult cu cât împădurirea României se poate dovedi un factor important pentru atenuarea consecințelor provocate de schimbările climatice globale.

IV.3. Factorii determinanți ai schimbării utilizării terenurilor

IV.3.1. Modificarea densității populației

Populația după domiciliu la data de 1 iulie a anului de referință reprezintă numărul persoanelor cu cetățenie română și domiciliu pe teritoriul României, delimitat după criteriile administrativ teritoriale. Domiciliul persoanei este adresa la care aceasta declară că are locuința principală, trecută în actul de identitate (CI, BI), așa cum este luată în evidența organelor administrative ale statului.

Potrivit informațiilor actualizate de Institutul Național de Statistică, la nivelul județului Sălaj populația din mediul urban și rural în ultimii cinci ani este prezentată în tabelul de mai jos:

	2011	2012	2013	2014	2015
Urban	107742	107405	107266	107148	106972
Rural	143852	143330	142508	141646	140810
Total	251594	250735	249774	248794	247782

Tab.IV.3.1. Populația din mediul urban și rural, în perioada 2011-2015

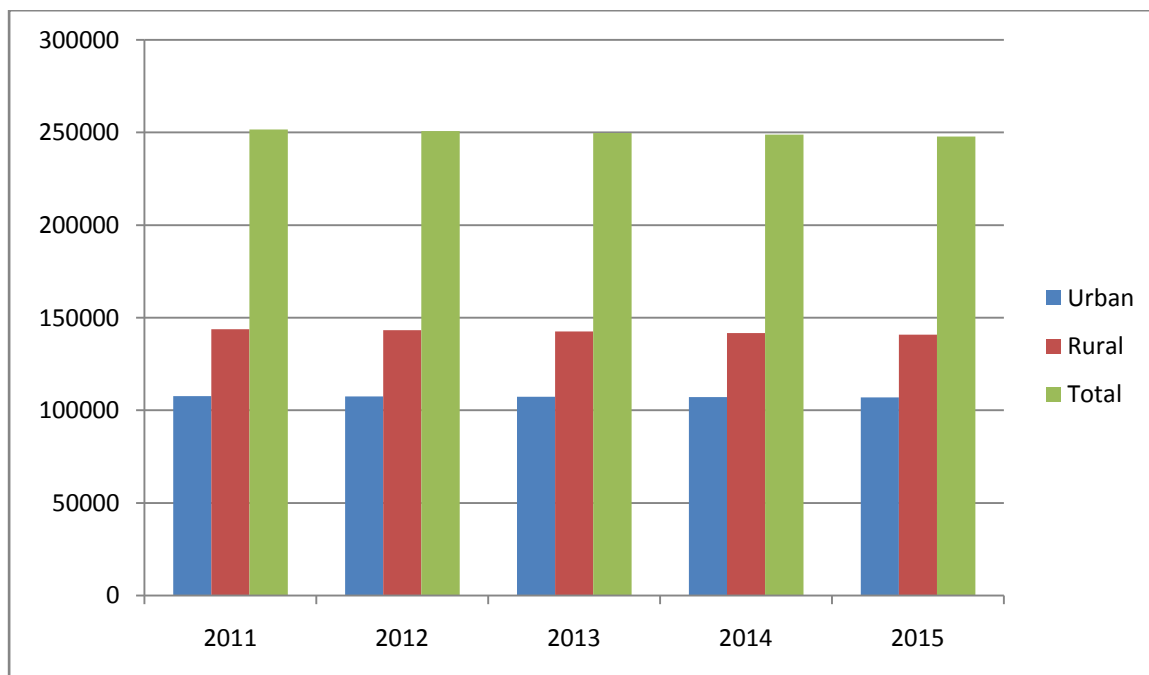

Fig.IV.3.1. Evoluția populației din mediul urban și rural, în perioada 2011-2015

IV.3.2. Expansiunea urbană

Transportul consumă aproximativ o treime din energia utilizată în țările membre UE și generează mai mult de o cincime din emisiile de gaze cu efect de seră. Transportul reprezintă principalul factor de poluare a aerului și poluare fonică a mediului urban. De asemenea, transportul are un impact major asupra peisajului, deoarece împarte zonele naturale în suprafețe mici, cu consecințe grave pentru habitate.

Obiectivul cheie pentru toate politicile de dezvoltare este realizarea unui echilibru durabil în utilizarea terenurilor concurente prin optimizarea infrastructurii existente de transport înainte de construirea unei noi și reducerea la minim a terenului ocupat pe unitatea de transport. Unele state membre UE au elaborat politici de amenajare a teritoriului care limitează dezvoltarea de infrastructuri de transport suplimentare, în anumite zone.

Impactul potențial asupra mediului al infrastructurii de transport depinde foarte mult de tipul de teren afectat precum și de împrejurimile sale. Factori importanți care trebuie luați în considerare sunt caracteristicile infrastructurii, care determină impactul vizual asupra peisajului și măsura în care infrastructura constituie o barieră care împiedică circulația animalelor sau a oamenilor. Terenul ocupat din ariile naturale precum și cel fragmentat de infrastructuri liniare (drumuri, căi ferate, canale) diminuează biodiversitatea. Terenul ocupat din agricultură sau silvicultură poate avea efecte dăunătoare asupra mediului, precum și impact socio-economic.

Eficiența de utilizare a terenului (raportul dintre utilizarea terenurilor și capacitatea de transport a infrastructurii) variază în funcție de tipul de infrastructură; căile ferate au nevoie de cel mai puțin teren pe unitatea de transport. Transportul urban (locuri de parcare, drumuri, stații de benzină, etc.) ocupă suprafețe de teren din ce în ce mai mari. Construirea de noi drumuri în zonele urbane, în multe cazuri, nu reduce congestia, deoarece spațiul rutier suplimentar este rapid ocupat de noul trafic. Acest lucru nu încurajează nici transportul public, necesar pentru a reduce congestia în traficul urban. S-a observat că suprafața folosită pentru zonele rezidențiale a crescut mai mult decât suprafața folosită pentru transport, marcând tendința spre orașe mai dispersate.

La nivelul județului Sălaj raportul dintre lungimea rețelei de drumuri urbane și zona rezidențială este prezentat în tabelul de mai jos și a rămas aproape constant în jurul valorii de 0,19 în perioada 2011-2015.

	2011	2012	2013	2014	2015
Construcții (ha)	9299	9215	9224	-	9293
Drumuri publice (km)	1751	1761	1781	1791	1791
Raport	0,19	0,19	0,19	-	0,19

Tab.IV.3.2. Raportul dintre lungimea rețelei de drumuri urbane și zona rezidențială

Informații privind lungimea drumurilor publice și a căilor ferate în exploatare, definite ca linii deschise transportului feroviar de mărfuri și pasageri, exprimate în kilometri, în județul Sălaj în perioada 2011-2015 sunt furnizate de Direcția Județeană de Statistică, baza de date TEMPO online și sunt redate în tabelul de mai jos:

	2011	2012	2013	2014	2015
--	------	------	------	------	------

Drumuri publice (km)	1751	1761	1781	1791	1791
Căi ferate (km)	183	183	183	183	183
Total:	1934	1944	1964	1974	1974

Tab.IV.3.3. Lungimea drumurilor publice și a căilor ferate în exploatare

La nivel județean, în perioada 2011 – 2015, evoluția transportului rutier a avut o ușoară creștere față de anul de referință, iar cel feroviar a rămas neschimbat, rata medie anuală de creștere în termeni procentuali, față de anul 2011 este de 2,1%.

IV.4. Prognoze și acțiuni întreprinse privind utilizarea terenurilor

Din suprafața totală a județului Sălaj, de 386.438 ha, 238,913 ha (61,82 %) reprezintă teren agricol, restul de 147.472 ha (38,17%) fiind reprezentată de terenuri neagricole (păduri, terenuri cu ape, căi de comunicații, căi ferate, terenuri ocupate cu construcții, ș.a.m.d.). Cea mai mare pondere din cadrul terenului agricol o are terenul arabil (51 %), urmat de pășuni (31 %), fânețe (15 %), livezi (2 %) și vii (1 %).

Se poate remarca faptul că **suprafețele de terenuri agricole la nivelul județului Sălaj s-au redus treptat**, începând cu anul 1999 și până în anul 2010, iar din anul 2011 suprafața de teren agricol a crescut.

În ceea ce privește utilizarea solului în agricultură pe categorii de folosință, pentru anul 2015, **se constată o creștere a terenurilor ocupate de livezi și o scădere a terenurilor arabile, fânețe, față de anul 2011.**

Referitor la suprafețele scoase din circuitul agricol, se evidențiază o variație semnificativă a acestora în special pentru categoria de folosință arabil în perioada 1999–2015. Se remarcă faptul, că începând cu anul 2008 **s-a redus treptat consumul de pesticide utilizate în sectorul agricol.**